

בר יוחאי אשרי העם הם לזמדין
בעזרת השם יתברך

לקט מאמרי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע במוסר ואגדה

יראת שמים

אמר ר' חנינא, משום רבי שמעון בן יוחי,
אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו, אלא אוצר
של יראת שמים, שנאמר 'יראת ה' היא אוצרו'.
[ברכות לג:]

כבוד המצוות

אמר רבי שמעון בן יוחאי, אמר הקדוש
ברוך הוא לישראל, הויו מכבדין את המצוות, שהן
שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותן,
כאלו לי כבדתני, ואם בזית אותן, כאלו לכבודי
בזית וכו'. [תנחומא, ויגש ו]

קריאת שמע

['והיה כקרבכם אל המלחמה, ונגש הפהן
ודבר אל העם] ואמר אליהם שמע ישראל. מאי
שנא 'שמע ישראל' (-למה מתחיל בלשון זה)? אמר ר'
יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן
הקדוש ברוך הוא לישראל, אפלו לא קימתם אלא
קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרים
בידם. [סוטה מ"ב. (פי' רש"י)]

ציצית

רבי שמעון בן יוחאי אומר, כל הנריז במצוה
זו [ציצית], זוכה ומקבל פני שכינה. כתיב הקא (-)
בציצית) 'וראיתם אותו', וכתיב ה'תם (-במצוות
השכינה) 'את ה' אלקיך תירא ו'אותו' תעבד' (פ"ש)
ש'אותו תעבד' עולה על השכינה, אף כאן בציצית 'אותו' עולה
על ראית השכינה. [מנחות מג: (ע"פ רש"י)]

בקשת רבי שמעון בן יוחאי

אמר רבי שמעון לתלמידיו, בני, שנו
מודתי (-למדו תורתי (רש"י)), שמדתי תרומות
מתרומות מדותיו של רבי עקיבא (-בחרתם ותרמתם
מתוך עקרי משניותיו של רבי עקיבא, והינו ברירה אחר ברירה
(רש"י)). [גיטין סז.]

אמירת שמועות החכם

אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל
תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם
הזה, שפותריו דוכבות (-נעות) בקבר (והנאה הוא לו
שדומה פתי). [יבמות צז. בכורות לא: (רש"י)]

נציחיות התורה

תנו רבנן, כשנכנסו רבותינו לפרס ביבנה,
אמרו, עתידה תורה שתשתפח מישראל וכו'. תניא,
רבי שמעון בן יוחאי אומר, חס ושלום
שתשתפח תורה מישראל, שנאמר 'כי לא תשכח
מפי זרעו', אלא מה אני מקים 'שוטטו לבקש את
דבר ה' ולא ימצאו', שלא ימצאו הלכה ברורה
(בטעמים שלא יהא בה מחלוקת) ומשנה ברורה במקום
אחד. [שבת קלח: (רש"י)]

חזוק התורה

תנו רבבי שמעון בן יוחאי אומר, אם ראית
את הבריות שנתאשו ודיהן מן התורה מאד, עמד
והתחזק בה, ואפה מקבל שכר כלם. מאי טעמא?
(שאמר הכתוב, שאם-) 'הפרו תורתך' (אז היא-) 'ע
לעשות לה'. [ירושלמי סוף ברכות]

צדקה

'צדקתה כהררי א-ל' [משפטיך תהום רבה].
אמר רבי שמעון בן יוחי, כשם שההרים כובשין על התהום, כדי שלא יעלה ויציף את העולם, כך צדקה כובשת על מדת הדין ועל הפרענות, כדי שלא יבוא לעולם. (וזהו שמדמה הפתוח את 'צדקתך' שהוא הצדקה להיות 'כהררי א-ל', ואת 'משפטיך' שהוא מדת הדין והפרענות כ'תהום רבה', היות שכובשת) 'צדקתך' על 'משפטיך', 'כהררי אל' על 'תהום רבה'. [תנחומא הקדום, נח ח]

לשון הרע

רבי שמעון אומר, על מספרי לשון הרע, נגעים באים עליו, שכן מצינו באהרן ומרים שספרו לשון הרע במשה, ובא עליהם הפרענות וכו'. והרי דברים קל וחמר, ומה מרים שלא דברה אלא באחיה, ולא דברה אלא בהחבא, ולא דברה אלא שלא בפניו של משה, נענשה, אדם הדיוט המדבר דברים בפני חברו ומבישו, על אחת כמה וכמה שיהא ענשו מרבה וכו'. [אבות דר"נ, פ"ט ב]

הלבנת פנים

אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים. מנלן? מתמר, שנאמר 'היא מוצאת' [והיא שלחה אל חמיה לאמר, לאיש אשר אלה לו] וגו' (ואלו בפרוש לא אמרה שאלו הסימנים של יהודה הם, אלא שאם ירצה יודה מעצמו, ואם לאו, תשרף היא ולא תלבין פניו). [ברכות מג: (ע"פ רש"י)]

תפלה בצבור

אמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון' (-מוכח שיש שעה שהיא של רצון, ואם כן-) אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללין. [ברכות ז: (ע"פ רש"י)]

מקום בתפלה

אמר ר' יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי, כל הקובע מקום לתפלתו, אויביו נופלים תחתיו, שנאמר 'ושמתי מקום לעמי לישראל, ונטעתי ושכן תחתיו, ולא ירגז עוד, ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה'. [ברכות ז:]

גאווה

אמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי, כל אדם שיש בו גסות הרוח, כאלו עובד עבודת כוכבים, כתיב הקא (בגסות הרוח) 'תועבת ה' כל גבה לב', וכתיב התם (-בעבודת כוכבים) 'ולא תביא תועבה אל ביתך' (ששם ש'תועבה' זו היא עבודת כוכבים, כך 'תועבה' האמורה על גסות הרוח היא עבודת כוכבים). [סוטה ד:]

פעורה

רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד, ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים (-עבודת כוכבים), שנאמר 'פי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום' (בלי שמזפירין שמו של המקום ברודף הוא שם). אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד, ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום, שנאמר 'וידבר אלי (-מיד כשדבר דברי תורה, נקרא) זה השלחן אשר לפני ה'". [אבות פ"ג מ"ג (פי"ר ש"י)]

אונאת דברים

אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, גדול (עוון) אונאת דברים (יותר) מאונאת ממון, שנה (-אונאת דברים) נאמר בו (תוספת אזהרה) 'ויגראת מאלקיך', וזה (-אונאת ממון) לא נאמר בו (תוספת אזהרה) 'ויגראת מאלקיך'. [בבא מציעא נח:]

כבוד אב ואם

תני, רבי שמעון בן יוחאי אומר, גדול הוא כבוד אב ואם, שהעדיפו הקדוש ברוך הוא יותר מכבודו. נאמר 'כבוד את אביך ואת אמך', ונאמר 'כבוד את ה' מהונך', ממה אתה מכבדו (-את ה')? ממה שיתננה (שבכבוד ה' נאמר 'מהונך' שמשמעו אם יש לה, בגוף-) מפריש לקט, שכחה, פאה, מפריש תרומה, ומעשר ראשון, ומעשר שני, ומעשר עני, וחלה וכו', אם יש לה, אתה חייב בכלן, ואם אין לה, אין אתה חייב באחת מהן. אבל כשהוא בא אצל כבוד אב ואם (נאמר 'כבוד' סתם), בין שיש לה הון, בין שאין לה הון, כבוד את אביך ואת אמך, ואפלו אתה מסבב על הפתחים. [ירושלמי, פאה פ"א ה"א (ע"פ פני משה)]

שם שמות לבטלה

תניא, רבי שמעון אומר, מנין שלא יאמר אדם (בשעה שהוא מקדיש קרבן, את שם ה' מקודם שיזכיר הקרבן, בגוף-) 'לה' עולה', 'לה' מנחה', 'לה' תודה', 'לה' שלמים'? תלמוד לומר 'קרבן לה' (קודם 'קרבן' ואחר כך 'לה'), שאם יקדים להזכיר שם ה', שמא לא יגמר דבורו להזכיר הקרבן, ונמצא מוציא שם שמות לבטלה. וקל וחומר, ומה זה שלא נתפון אלא להזכיר שם שמות על הקרבן, אמרה תורה 'קרבן לה' (מחשש שמא יבא לידי הזכרת שם שמות לבטלה, אם כן בודאי שלהזכיר סתם שם שמות) לבטלה, על אחת כמה וכמה (שאסור). [נדרים י' (ע"פ רש"י)]

קבלת התפלה

שנו רבותינו, בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה [בברכות], ולמה שמונה עשרה? וכו', **רבי שמעון** אומר, כנגד שמונה עשרה מזמורים שמראש ספר 'תהלים' עד 'יענך ה' ביום צרה', לומר, תענה בתפלתך ולכך נאמר 'יענך ה' ביום

צרה', לכך נאמר בסוף י"ח מזמורים 'יענך ה'.'
[תנחומא, וירא א]

פרנסה

שאלו תלמידיו את **רבי שמעון בן יוחי**, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה (עבור כל ימות השנה, במקום שיירד בכל יום)? אמר להם, אמשל לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק (אביו המלך לתת) לו מזונותיו פעם אחת בשנה (עבור כל ימות השנה), ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה (כשהצריך למזונותיו). עמד ופסק (המלך לתת לבנו) מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כלן מתים ברעב, נמצאו כלן מכונים את לבם לאביהן שבשמים. [יומא עו:]

שמירת שבת

אמר רבי יוחנן, משום **רבי שמעון בן יוחי**, אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלין, שנאמר 'פה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי', וכתוב בתורה 'והביאותים אל הר קדשי'. [שבת קי"ח:]

תשובה

רבי שמעון בן יוחי אומר, אפלו צדיק גמור כל ימיו, ומרד באחרונה, אבד את הראשונות, שנאמר 'צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו'. ואפלו רשע גמור כל ימיו, ועשה תשובה באחרונה, אין מזכירין לו שוב רשעו, שנאמר 'ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו'. [קדושין מ:]

שלום

אמר רבי שמעון בן יוחאי, גדול השלום, שקל הברכות כלולות בו (-שקל ההצלחות הזמניות

והנפשיות עומדות על תל השלום), שְׁנֵאָמַר 'ה' עוֹלָם לְעָמוֹ
יָתֵן, ה' יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם' (-שֶׁה' נֹתֵן לְעָמוֹ עוֹלָם
וּמַעֲצוּמוֹת שֶׁל הַצְּלָחוֹת, וְלִכְנֵן כְּדֵי שִׁתְקַיְמוּ, מְבָרְכֶם בְּשָׁלוֹם
שֶׁהוּא כְּלִי הַמְחַזֵּק כָּל בְּרָכָה [עַץ יוֹסֵף]. אוֹ יִבְאֵר: 'ה' יִבְרַךְ אֶת
עָמוֹ, שֶׁהַבְּרָכוֹת אֲשֶׁר ה' מְבָרֵךְ אֶת עָמוֹ, הֵן פּוֹלֵן נְמַצָּאוֹת בְּתוֹךְ
הַכְּלִי הַמְחַזֵּק שֶׁהוּא הַשָּׁלוֹם, וְזֶהוּ 'בְּשָׁלוֹם' [פִּי מַהֲרָיו].
[ויק"ר פ"ט, ט, ט]

עשירות

**מַעֲשֵׂה בַת־מִידָה אֶחָד שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יוֹחָאֵי, שִׁיָּצָא חוּצָה לְאַרְץ, וּבָא (-וַחֲזַר בְּשָׁהוּא) עָשִׂיר,
וְהָיוּ הַתְּלָמִידִים רוֹאִין אוֹתוֹ וּמְקַנְאִין בּוֹ, וְהָיוּ
מְבַקְשִׁים הֵן לְצַאת לְחוּצָה לְאַרְץ. וַיֵּדַע רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְהוֹצִיאָן לְבַקְעָה אַחַת שֶׁל פְּנֵי מְרוֹן,
וְהַתְּפִלָּל וְאָמַר 'בְּקַעָה, בְּקַעָה, מִלֵּאֵי דִינְרֵי זָהָב'.
הַתְּחִילָה מוֹשַׁכְתִּי דִינְרֵי זָהָב לְפָנֶיהֶן. אָמַר לָהֶם 'אִם
זָהָב אַתֶּם מְבַקְשִׁים, הֲרֵי זָהָב טָלוּ לָכֶם, אֲלֵא הָיוּ
יודְעִין, כָּל מִי שֶׁהוּא נוֹטֵל עֲכָשׁוֹ - חֵלְקוֹ שֶׁל עוֹלָם
הַבָּא הוּא נוֹטֵל, שְׂאִין מִתֵּן שְׂכַר הַתּוֹרָה אֲלֵא לְעוֹלָם
הַבָּא, הָיוּ יִתְשַׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן'. [שְׁמוֹר פ"ג]**

גאולה

**רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, בֵּין עוֹשֵׂין תְּשׁוּבָה וּבֵין אֵין
עוֹשֵׂין תְּשׁוּבָה, בֵּין שֶׁהִגִּיעַ הַקָּץ, מִיָּד נִגְאָלִין,
שְׁנֵאָמַר 'אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אַחֲשִׁינָה'. [תַּנְחוּמָא, בַּחֲקוּתֵי ג.]**

עזרה

**אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, כָּל הָעוֹזֵר אֶת
יִשְׂרָאֵל, כְּאֵלוֹ עוֹזֵר אֶת הַשְּׂכִינָה. שְׁנֵאָמַר 'אֲרוּ אֲרוּר**

**יֹשְׁבֵיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעִזְרַת ה' (-אוֹתָם שִׁיָּשְׁבוּ סְמוּךְ
לְמַקּוֹם מְלַחֲמַת סִיסְרָא עִם יִשְׂרָאֵל וְלֹא בָאוּ לְעִזּוֹר לְיִשְׂרָאֵל), וְכִי
צָרִיךְ הוּא (-ה') לְסִיוֵעַ (שְׁכֵן כְּתוּב 'לְעִזְרַת ה')? אֲלֵא
לְלַמְדֵךְ, שְׁכַל הָעוֹזֵר לְיִשְׂרָאֵל, כְּאֵלוֹ עוֹזֵר אֶת
הַשְּׂכִינָה. [תַּנְחוּמָא, וַיְחִי ה' ע"פ רש"י, שוֹפְטִים ה, כג.]**

ב"ח הרשב"י

**אָמַר חֲזַקִּיָּה, אָמַר ר' יִרְמְיָה, מִשׁוּם רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, יָכוֹל אֲנִי לְפַטֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָם
כְּלוּ מִן הַדִּין, מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָאתִי עַד עַתָּה (-בְּזִכְיוֹתֵי אֲנִי
סוֹבֵל כָּל עוֹנוֹתֵיהֶם וּפְטוּרִין מִן הַדִּין), וְאֵילְמָלִי אֲלַעְזֵר בְּנֵי
עָמִי, (אֲפֹשֶׁר לְפַטֵּר הָעוֹלָם מִהַדִּין) מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
וְעַד עַכְשָׁיו, וְאֵילְמָלִי יוֹתֵם בֵּן עֲזִיָּהוּ עִמָּנוּ, (אֲפֹשֶׁר
לְפַטֵּר הָעוֹלָם מִהַדִּין) מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד סוֹפּוֹ (-
עַד שִׁיְכַלֶּה הָעוֹלָם) וְכוּ'. רַאֲיִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּה וְהֵן מוֹעֲטִין
(-רוֹאֶה אֲנִי לְפִי מַעֲשֵׂה הַבְּרִיּוֹת, שִׁיְבִנִי עֲלֵיהֶן, שֶׁהֵם פֶּת
הַמְקַבְּלִין פְּנֵי שְׂכִינָה, מוֹעֲטִים הֵם, וְלִכְנֵן) אִם אֲלֶף הֵן, (הֲרֵי)
אֲנִי וּבְנֵי מֶהֱן, (וְכֹן) אִם מֵאָה הֵם, (הֲרֵי) אֲנִי וּבְנֵי מֶהֱן,
(וְכֹן) אִם שְׁנַיִם הֵן, (הֲרֵי) אֲנִי וּבְנֵי הֵן. [סוּכָה מֵה: ע"פ
רש"י]**

ב"ח ספר הזוהר

**[רַעֲיָא מְהֵימְנָא:] בְּהַאי חַבּוּרָא דִּילָךְ (-בְּזֶה
הַחֲבִיבּוּר שְׁלָךְ), דְּאֵיְהוּ סֵפֶר הַזּוֹהַר וְכוּ', יִפְקוּן בֵּיהּ מִן
גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי (-יִצְאוּ בּוֹ מִן הַגְּלוּת לְגֵאוּלָּה בְּרַחֲמֵי).
[זוהר הק', פ"ר, נשא קכד:]**

הַאֲמָרוֹת נִלְקָטוּ מִהַש"ס וְהַמְדַרְשִׁים בְּסִיוֵעַ
הַקְּנִטְרָס "ל"ג בְּעֵמֶר בְּהַלְכָה וְאַגְדָּה"
מֵאֵת מו"ל סֵפֶר חֲסִידִים וְצוּאוֹת ר"י הַחֲסִיד הַמְפּוֹאֵר

**תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו,
הוא ימליץ טוב בעדנו, אדוננו בר יוחאי**